

delse. Den kan rekommenderas till läsning av alla dem som vill få en större förståelse för dansk nationalism, mentalitet, kyrkoliv och folklig bildning.

Anders Gustavsson, Oslo

Rolf Wohlin: *Rum tar tid*. Arkitektur Förlag, Stockholm 2002. 289 s., ill. ISBN 91-86050-60-5.

”Vinnet har välvit om i gommen som är kryptan under skalldomen. Hjässhöjden i Brunelleschis Domkuppel, som i denna riktning av gatan täcker hela perspektivet, är nittio meter. Den här kranieella överensstämmelsen blir ett led i mitt rumsliga förhållande till Florens.” Jag kan se konstnären, filmaren och poeten Rolf Wohlin framför mig. Behagfullt lutad mot en nött bardisk, i skuggan av Il Duomo, tuggande på en oliv med ett tankfullt uttryck i ansiktet och ett glas chianti balanserat i handen.

Wohlins skrivna och fotograferade alster från flera decennier har nu samlats i en vackert formgiven volym, utgiven på Arkitektur Förlag. I sökandet efter upplevelsen av det fulländade rummet får vi följa med Wohlin kors och tvärs genom Frankrike, Spanien och Italien. Arkitekturhistoriens mest kanoniserade byggnadsverk samsas med de mer förbigångna. Likt en egensinnig, konsthistoriskt bevandrad upptäcktsresande har han följt spåren efter framför allt gotikens och barockens stil-epoker, men gör även nedslag i det sena 1800-talets art nouveau och den tidiga modernismen. Den akademiska tvångströjan har Wohlin aldrig burit, vilket vittnar om en frihetsälskande vagabond och poet. Det framgår snart att han i själva verket navigerar efter en logik präglad av hans ekologiska livssyn, som förvisso fordrar ett systematiskt tillvägagångssätt i linje med ett traditionellt forskningsuppdrag. Slumpen har inte fört honom till dessa välbekanta metropoler och bortglömda bergsbyar – det är en klassisk bildningsresa med de mest storslagna av Guds boningshus som tema.

Reseberättelsen vi får ta del av är tämligen svårtillgänglig, om än tillbakalutad, och består av förtätade mångbottnade essäer och impressionistiskt kompo-

nerade fotografier. Hans betraktelser rymmer, utöver den renodlade arkitekturanalysen, inslag av filosofi, psykologi, religion, historia, litteratur och inte minst mat och vin. Att försöka sätta etikett på Rolf Wohlin och hans rumsliga studier, vilka närmast utgör en konst i sig, är helt omöjligt och förmodligen inte ens önskvärt. Uppenbart är i alla fall att han kräver en motprestation av sin publik och att texterna uppmanar till flera långsamma läsningar. Ibland är de hisnande, intellektuella turerna fullständigt obegripliga för att plötsligt hejdas av en uppfriskande klar tanke eller en humoristisk krumelur. Språket och formen tenderar att ta kommando över innehållet – vilket möjligen motsvarar författarens intention. Trots att essäerna är sprängfyllda med lärdom och sinnesintryck får man känslan av att Wohlins egentliga upptäcktsfärd går genom språket i strävan efter att ”verbalt försöka närma [sig] något utomspråkligt”. Ord som uggenhet, oscillera och konkylie både förgyller och försvårar texten. De fantasieggande och rikligt använda metaforerna kommer framförallt från den naturvetenskapliga sfären, vilket förkroppsligar de byggda konstruktionerna. Hans suggestiva fotografier harmonierar stilmässigt med essäerna, men saknar en naturlig förbindelse med den löpande texten.

Jag föreställer mig att Wohlin i sin packning, förutom ett par klädombyten, några filmrullar och en tummad kartbok, har lagt ner Steen Eiler Rasmussens *Om at opleve arkitektur* (1959) och på senare tid Olle Svedbergs *Europas arkitektur före 1800* (2000). Syfte, metod och resultat kan te sig mycket olika. Gemensamt för dessa författare är dock vetgirigheten, en livslång fascination för rummet och övertygelsen att byggnadskonst ska upplevas utanför boksidorna eller föreläsningssalens halvdunkel. Den danske arkitekturprofessorn Rasmussen har inspirerat flera generationer av konst- och arkitekturstudenter att närma sig arkitekturen genom att se, känna, höra och lukta. Lundaprofessorn Svedbergs arkitekturhistoriska gärning präglas av samma synsätt och ligger nära den djuplodande essäistiken. ”Vin och rum är kvintessenser – omöjliga att läsa sig till”, skriver Wohlin som återuppväcker min lust att bli resande i språk och rum.

Anna Ingemark, Linköping